

ПРИЗ Олександр Олександрович

аспірант кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДОВІРЧОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ

З огляду на євроінтеграційний вектор, правове регулювання агросектору України потребує суттєвого переосмислення. Метою змін є підвищення ефективності сільськогосподарської діяльності та підтримка агробізнесу задля стабільного забезпечення ринку продуктами. Сучасна система інструментів забезпечення зобов'язань має створити сприятливі умови для кредитування та інвестування в галузь. У цьому контексті забезпечувальна довірча власність – новий, але поки що недостатньо вивчений механізм гарантування виконання договорів. Основною ціллю встановлення забезпечувальної довірчої власності є можливість у випадку невиконання або порушення виконання основного зобов'язання захистити права кредитора шляхом звернення стягнення на майно, яке виступає предметом такого договору.

Як зазначає Д.В. Кушерець, забезпечення договірних зобов'язань є самостійною, хоча і кореспондуючою категорією до основних договорів, відіграючи в першу чергу охоронну роль майнових прав кредитора, оскільки всі види забезпечувальних заходів відіграють виключно стимулюючу роль, як охоронну. І лише при невиконанні чи неналежному виконанні договірних зобов'язань всі способи забезпечення договірних зобов'язань починають відігравати роль захисту майнових прав, оскільки на цьому етапі відбувається саме реалізація способів забезпечення виконання договірних зобов'язань [1, с. 79]. На думку М.О. Легенченко, різниця між поняттям охорони та захисту права яскраво простежується в тому, що охорона права насамперед направлена на гарантування підстав набуття цивільних та господарських прав (оберігає законний інтерес), у той час як під захистом права розуміють конкретні дії, спрямовані на поновлення порушеного чи оскарженого права [2, с.63].

Особливість інституту забезпечувальної довірчої власності полягає також і у правовій регламентації порядку звернення стягнення на об'єкт довірчої власності, який є спрощеним, порівняно з інститутом іпотеки. Як слушно зазначає І.В. Нестеренко, у разі порушення боржником своїх обов'язків кредитор ініціює процедуру звернення стягнення на майно значно простіше, аніж звернення стягнення на заставлене майно. У свою чергу, майно боржника переходить не у власність кредитора, а у довірчу власність, остання передбачає виникнення речового права у довірчого власника, але все одно таке право є обмеженим та має припинитися у момент повного виконання довірчим засновником своїх обов'язків за договором позики або кредитним договором [3, с. 354].

Саме речове забезпечення виконання зобов'язання в контексті права довірчої власності перебуває в статичному стані до моменту безпосереднього порушення виконання зобов'язання. Таким чином, таке речове забезпечення у випадку належного виконання зобов'язання відіграє роль гарантії дотримання прав кредитора, а у випадку неналежного виконання – їх активного захисту та відновлення порушеного стану. Момент порушення виконання зобов'язання трансформує статичний стан забезпечення виконання зобов'язання у вигляді довірчої власності у динамічні правовідносини, направлені на захист порушеного права кредитора.

В такому випадку, варто виділити наступні функції забезпечувальної довірчої власності, а саме: охоронна, стимулююча, захисна, компенсаційно-відновлююча. Охоронна функцій формує превентивні основи, які створюють сприятливе середовище для дотримання прав кредитора шляхом усвідомлення можливого стягнення у випадку неналежного виконання зобов'язання. Стимулююча функція спонукає боржника до належної поведінки, оскільки в протилежному випадку він зазнає майнових втрат. Захисна функція передбачає комплекс інструментів, що направлені на активне відновлення порушеного права та усунення негативних наслідків неналежного виконання зобов'язання. Компенсаційно-відновлювальна функція полягає у безпосередньому

задоволенні майнових прав кредитора, що призводить до відновлення порушеного права. Враховуючи речовий характер такого способу забезпечення виконання зобов'язання як довірча власність, компенсаційні механізми у вказаній правовій конструкції мають також речових характер, що полягає у зверненні кредитором стягнення саме на майно, яке є предметом договору про встановлення довірчої власності.

Така можливість отримати реальну матеріальну компенсацію для кредитора формує систему гарантій, які сприяють підвищенню рівня кредитування суб'єктів господарювання в цілому, що є важливим компонентом ефективного функціонування суб'єктів агробізнесу зокрема.

Список використаних джерел

1. Кушерець Д.В. Забезпечення виконання договірних зобов'язань як гарантія охорони та захисту майнових прав. Часопис цивілістики. Вип. 17. С. 76-79.
2. Легенченко М.О. Поняття охорони й захисту права та їх співвідношення. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), В. М. Дрьомін (заст. голов. ред.) Ю. П. Аленін [та ін.] ; МОН України; НУ ОЮА. – Одеса : Юрид. л-ра, 2014. – Вип. 72. – С. 59-65.
3. Нестеренко І.В. Інститут довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання: переваги та ймовірні ризики. the Journal of Eastern European Law / Журнал східноєвропейського права. – 2019. – № 70. С. 349-356.

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Юридичний факультет
Кафедра цивільного та господарського права

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИВАТНОПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 127 річниці заснування Національного університету біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, 15 травня 2025 р.)

Київ 2025

За зміст та якість матеріалів відповідальними є автори публікацій.

Актуальні питання приватноправового регулювання в умовах євроінтеграції: тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 127-річниці заснування Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ, 15 травня 2025 року.) / За заг. ред. проф. О.Ю. Піддубного. Київ, 2025. 234 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей, присвячених дослідженню актуальних питань у сфері приватного права в Україні та перспектив його розвитку і вдосконалення в контексті євроінтеграції.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів та здобувачів наукового ступеню, а також суддів, адвокатів та практикуючих юристів, спеціалістів у сфері приватного права.